

MATTEO TREVISANI

Fulgur Conditum Summanium

Másnap visszamentem a Forum Romanumhoz. Szombat reggel volt, az egész terület napszemüveges, színes túraruhás turisták lepték el. Az idegenvezetők mikrofonba beszéltek, miközben esernyőkkel és kis botokkal hadonásztak.

Fáradt voltam, egész éjjel azon a szertartáson járt az agyam, aminek véletlenül lettem részese, mégsem jutottam semmire. Mielőtt mindez megtörtént, az utóbbi heteket azzal töltöttem, hogy az antik mágia történetéről szóló kurzusomra készültem, amit októberben kellett volna megtartanom. Évek óta tanulmányoztam az ókori mágiát, a rítusokat, amelyeket azért tartottak, hogy lecsendesítsék az istenek haragját, vagy hogy elűzzék az ellenség szerencséjét. De a tegnapi szertartás semmi eddigihez nem volt fogható. A mágia hagyományában a helyszínek létfontosságú szerepe van, szóval az sem lehetett véletlenszerű, amit én pillantottam meg a Dioszkuroszok oszlopainak tövében. Bíztam abban, hogy ha megtalálom a pontos helyet, ahol a szertartás zajlott, további jelekre bukkanok majd.

A Via dei Cerchin hagytam a robogómat, majd a Via San Gregorio felőli bejáraton mentem be: azt terveztem, hogy innen felmegyek a Palatinuson a Szent Sebestyén-templomig, aztán a Farnese-kerttől jobbra elterülő lépcsősoron sétálok le a Forumhoz. Megváltottam a belépőt, majd igyekeztem eltűnni a tömegben. Attól félttem, hogy valaki követ, bár én magam sem értettem, honnan jön ez az aggodalom. Elkezdtem véletlenszerűen bolyongani, úgy tettem, mintha érdekelnének a dolgok, amiket megpillantok, de valójában semmire sem tudtam koncentrálni. Végül, amikor már biztos voltam benne, hogy egyszerű turistának tűnök, elindultam a hely felé, amire emlékeztem.

A Via Sacra végéből láttam a Tabularium oszlopsorát. A Tabularium teraszát használtam viszonyítási pontként, hogy megtaláljam a szertartás pontos helyszínét valahol Castor és Pollux antik templomának oszlopai körül.

Az ikertestvérpár története kapcsán különböző antik hagyományok keltek szárnyra. Legendájuk az égbolt megfigyelése közben született meg. Léda, Spárta ki-

---

* *Matteo Trevisani* (1986, San Benedetto del Tronto) olasz író és újságíró, a *Nuovi Argumenti*, a *Rivista Studio* és az *Ultimo uomo* munkatársa.

A villámlás könyve az első regénye. A szerző és a nevét viselő elbeszélő izgalmas útra viszik az olvasót Róma különböző korszakain és titkain keresztül, a villám ősi kultuszának nyomait követve, le egészen az alvilágba, majd vissza az élők (vagy magukat annak vélők) közé. A jóslás tudományának ősi római hagyományára és antik latin forrásokra építve *A villámlás könyve* halál és újjászületés lenyűgöző története, amely két dimenzió és két világ között jár át, egy tér-idő kontinuumban kapcsolva össze a mai fővárost az ősi várossal, ugyanakkor eredeti és meglepő könyv a felnőtté válásról.

rálynéja hozta őket napvilágra, miután együtt hált Zeusszal, aki Hattyú képében csábította őt el. Nem véletlen, hogy a Hattyú csillagkép az égen éppen az Ikreké mellett helyezkedik el.

A mítosz szerint, amint Léda hazaért, egyesült férjével, Tündareósszal is, majd ebből a kettős egységből született Castor és Pollux, görög nevükön Kasztor és Polüdeukész, a kiváló lovas és az ökölvívó. Rengeteg történet született a testvérpárról, a leghíreseb mese szerint együtt indulnak útnak Iaszónnal és az argonautákkal az aranygyapjú nyomában. Egy másik legenda szerint az ikrekkel együtt két lánygyermek is született, az antik történelem legnagyobb háborújának hősnői: Helené és Klütaimnésztra.

Spártából végül Rómába, egyenesen a Forum Romanum központjába ért az ikrek kultusza, templomukat Vesta temploma mellett építették meg. Kettősségüket titokzatosság, furcsa erők, elfeledett és titkos nyelvek, valamint a jövőbe látás különleges képessége lengi körül: egyszerre képviselik az elkülönülésben lévő egységet és az egységben lévő elkülönülést. Ahogy belegondoltam, magától értetődő volt a hasonlóság a legendához, mely Romolusról, Remusról és Róma rejtélyes születéséről mesél.

Miközben a Via Sacrán sétáltam, megpillantottam egy faragott gránittömböt, amely a három oszlop egyike mögül látszott ki. Meglepődve saját bátorságomon átugrottam a kordont, majd sietősen fedezékbe vonultam.

A félelem helyét egyfajta izgatottság vette át, soha nem éreztem még ilyet.

Csak néhány lépést tettem, és azon kaptam magam, hogy máris az első oszlop mögött vagyok. Amit az előbb távolról láttam, egy antik alapzat volt, amelyet mára megviselt az idő. Közelebb léptem, a háttérben turisták és idegenvezetők zajongását hallottam.

El tudtam képzelni a nagy szobrot, mely ezen a talapzaton itt állhatott, minden bizonnyal valamelyik istenséget ábrázolta, a helyszínből kiindulva talán Vesta vagy Herkules lehetett. Közelebb léptem, és arra lettem figyelmes, hogy egy fekete madár csipegeti a körülötte lévő sárguló fűvet. Holló volt. Mosolyogtam, amolyan szerencsehözö jelnek vettem, éreztem, hogy jó helyen járok.

A talapzat önmagában nem volt különösen érdekes, egy másfél méteres négyzet, lemértem a kezemmel: körülbelül két tenyér magas. Magam sem tudtam, pontosan miért, de megérintettem a kő közepét. Talán azt vártam, hogy valamiféle melegséget érzékelek, mint a felfedező, akik a nemrég kialudt táborútj paraszában keresnek nyomokat. Semmit nem éreztem.

Megsimogattam, az előző este látott szertartásra gondoltam. Meg voltam róla győződve, hogy valamit a kőre helyeztek, és a három fáklya fénye akörül táncolt.

A holló továbbra is körülöttem repkedett, már-már örömmel fogadtam jelenlétét. Amikor a jobb kezemről a farmernadrágomba töröltem a port, észrevettem, hogy a kő földes és fűvel benőtt részén egy felirat áll.

Leguggoltam, hogy megfejtsem, közben néha-néha megfordultam és körülnéztem, nehogy váratlanul tetten érjen valaki. Kézzel arrébb toltam a talapzatot fedő kőlap egy részét.

Három különálló betű tűnt fel:

F C S

Készítettem egy fotót a telefonommal, majd becsúsztattam a zsebembe. Utoljára ránéztem a hollóra, úgy tűnt, mintha viszonozná a pillantásomat. Aztán újra átugrottam a kordont, és igyekeztem elvegyülni a Via Sacrán sétálgató tömegben.

Csak egy dologban voltam biztos: aki azt akarta, hogy meglássam az előző esti szertartást, azt is akarta, hogy megtaláljam ezt a feliratot.

Egész éjjel a számítógépet és az egyetemi történelemléveimet bújtam. Első lépésként kinyomtattam a Forum Romanum térképét, és bejelöltem rajta az előző este történetek pontos helyét. Néhány óra leforgása alatt az íróasztalomon felhalmozódtak a latin feliratokkal teli lapok, képek már nem létező szobrokról és szertartások leírásai, amiknek viszont az általam látottakhoz semmi közük nem volt.

Nagyobb szerencsém volt a kőbe vésett betűkkel kapcsolatban. A felirat rengeteg jelentése közül az egyik a *Fulgur Conditum Summanium* kifejezés volt, azt a helyet jelölte, ahol régen villámcsapás érte a földet. Az antik Rómában nagyon tisztelték a villámokat, úgy hitték, az isteni akarat közvetítői. A rómaiak a villámlás kultuszát és a villámok ismeretét az etruszk mitológiából vették át, ők helyezték elsőként minden jelenségüket különböző istenek oltalma alá. Kilenc istenségnek volt hatalma a villámlás felett.

Lassacskán a kultusz leegyszerűsödött. A legenda szerint az éjszakai villámok egészen a pokolig vájtak utat maguknak, olyan intenzitással, hogy az ember térde beleremegett. Annak a gondolata, hogy a felettünk történő jelenségek gyökeret ereszthetnek az alattunk lévő világban, számtalan következményt von maga után, még azt is feltételezhetjük, hogy a föld mélysége az ég titkait rejti magában, és ugyanez fordítva is igaz. A derült égbolt mellett is előforduló nappali villámok viszont Jupiter, az istenek atyja tulajdonába tartoztak, akinek nyilai Róma ellenségét találták el, szétkergetve így hadseregüket. Summanus egy kisebb istenség volt, aki a pokolba érkező éjjeli villámokat felügyelte.

Amikor a villámok a földre csaptak, átjárókat nyitottak meg az élők és a holtak világa között. Az éjjeli villám sújtotta területek olyan elátkozott helyszínekké váltak, amelyeket el kellett tünteni a szem elől. Így a papok valódi temetési szertartást tartottak minden tárgyért vagy helyért, amibe villám csapott, aztán mindent egy nagy márványkő alá temettek, egyrészt, hogy megtisztítsák a területet, másrészt, hogy lezárják az átjárót az élet és a halál világa között. Az F C S mozaikszózt vésték a márványba, ami azt jelentette: „Ezen a helyen Summanus isten villáma megrepesztette a földet.”

Summanus egy kecske külső jegyeit viselte magán, neve pedig egyértelműen a Summus Manium, vagyis a Kezek legnagyobbika, a halottak lelke kifejezésből szár-

mazott. Nem volt nehéz rájönni, ki is ő valójában: Plútó, azaz Hadész, az alvilág istene. Ahogy egy könyvben olvastam, ünnepe június 20-ára esett, amikor rengeteg zarándok gyűlt össze az emlékének szentelt templomban a Circus Maximus közelében, hogy tiszteletét fejezze ki az isten előtt.

Lakomákat tartottak, állatokat beleztek ki, és jóvendölést mondtak. A világ akkoriban még nem egynek számított, hanem legalább kettőnek, a valóság ingázott a kézzel fogható élet és a hiedelmek világa között. Hadész éppen annyira volt valós, mint a jövő, sőt, Hadész maga a jövő volt.

Valaki azt akarta, hogy észrevegyem azt a feliratot, és megismerjem a villámok történetét. Aznap éjjel, ahogy a számítógép fénye megvilágította arcomat, azon töprengtem, miért éppen hozzám kellett eljutnia ennek az üzenetnek? Mégis mit kellene kezdenem vele? Az jutott eszembe, még ha egy hatalmas hibáról volna is szó, még ha össze is keverték volna engem egy másik személlyel, kell, hogy legyen valamiféle jelentése ezeknek a furcsa szavaknak. Olyan volt, mint amikor abban próbálunk értelmet keresni, hogy a földre esett könyv miért éppen egy bizonyos oldalon nyílik ki: próbáltam megfejteni, hogy a világ vajon miért sodorta utamba a villámokat, és mégis mit kellene velük kezdenem.

Fekete méhek

Ahogy átsétáltam a Campo de' Fiorin, megálltam néhány pillanatra Giordano Bruno szobra előtt. Kívülről tudtam élete történetét, Nolához, Párizshoz, Oxfordhoz és Velencéhez való kötődését, sőt valamilyen furcsa módon úgy tekintettem rá, mint amolyan nevelőapára, bizonyos szempontból az is volt nekem. Egyetemi pályafutásom első vizsgája *De l'infinito, universo e mondi* című könyvéről szólt, ez olyan belső ébredések sorát indította el bennem, amely aztán egy tetoválásban öltött elpusztíthatatlan jelet a jobb karomon: Brunót ábrázolta, lángok nyaldosták, körülötte bolygók, amelyeknek létezését feltételezte, a képen ez az írás futott körbe: *Qui auget scientiam auget et dolorem*. Valóban úgy gondoltam, hogy minél többet tudunk, annál nagyobb a fájdalmunk is? Nehéz kérdés, de az biztos, hogy rég felhagytam azzal, hogy vágyakozással gondoljak a boldogságra, inkább amolyan gyermeki játékként tekintettem rá, számomra olyasmi volt, amin az ember akkor ábrándozik, ha esténként fáradt, álmos, és nem képes semmi mást csinálni. Vagy talán éppen egy apró lépés lett volna a tudatosság irányába? Ahogy Mulini lakása felé sétáltam, és közben megpróbáltam a lelkem mélyére ásni, azt gyanítottam, hogy ezt a bizonyos lépést én már megtettem. Otthagytam a szobrot, és tovább haladtam a Librari tér felé.

Felszóltam a kapucsengőn, megmondtam a nevem, és hogy a professzorhoz jöttem. Felmentem a legfelső emeletre, és egy színesbőrű lányt pillantottam meg, aki a küszöbre csúsztatta a lábát, így támasztotta ki az ajtót. Egyszerre keveredett benne valamiféle karibi és keleti vonás, fekete haja a tarkóján volt összefogva. Fogalmam

sincs, miért, de azt képzeltem, hogy hátul egy masni van rajta. Nem lehetett idősebb huszonöt évesnél, visszafogott volt, de gyönyörű.

– Szóltam a professzor úrnak, már várja – mondta, és intett, hogy lépjek be. Bólintottam és megköszöntem.

Ahogy beléptem az előszobába, ami egykor egy értelmiségi szalonként működő tágas helyiségbe vezetett, észrevettem, hogy sok minden megváltozott. Emlékeztem egy 1300-as évekbeli oltárképre, amely a lakás legsötétebb zugába volt rejtve, nehogy a napfény tönkretegyje. Most nem láttam sehol. Minden rendezett volt és patyolattiszta, nagyon különbözött attól a bohókás összevisszaságtól, ami néhány évvel ezelőtt étellel töltötte meg a lakást.

A dolgozószobához a szalonon át vezetett az út, a magányosan álló zongora tetején megpillantottam Letizia egyik bekeretezett fiatalkori képét. Beléptem a dolgozószobába: Mulini az ablak mellett üldögélt, egy faragott bot fogantyúján pihentette mindkét kezét. Nem így emlékeztem rá, eljárt felette az idő. A Giubbonari utcát figyelte, arcán gúny és rosszallás tükröződött.

– Tanár úr – szólítottam meg.

– Trevisani – válaszolt, anélkül hogy felém fordult volna –, mi az akarat ellentéte?

– A szükség, tanár úr.

Barátságosan kuncogott, köhécselve bólogatott hozzá. Majd megfordult, és a bot segítségével közelebb jött. Néhány másodpercre megöleltük egymást, arcszesz és pipadohány illata érződött a bőrén. Szerettem ezt az illatot, múltbéli dolgokra emlékeztetett. Az íróasztalhoz ültünk, mint a régi szép időkben, amikor a diplomamunkámról eszmecseréztünk.

Megemlítettünk néhány jelentéktelen dolgot, főleg én beszéltem. Ő azt mondta, nincs sok mesélnivalója, felesége halála óta minden napja egyformán telik. Csak Ines – minden bizonnyal az engem fogadó lány – jelenléte nyújt hatalmas segítséget a ház és a könyvtár gondozásában. Meséltem neki különböző munkáimról a folyóiratnál és a könyvkiadónál, meg a felderítő útjaimról. Meglepődött, hogy teljesen felhagytam a tudományos pályával.

– Nagy tudós lett volna magából, ha akkor rám hallgat. Az biztos, hogy soha nem lett volna híres, de az csak használ. Milyen kár.

– Hoztam valamit – mondtam, próbáltam figyelmen kívül hagyni a szavaiban rejlő fullánkot. Igaza volt, sok minden lehetett volna belőlem, többek között az ókori történelem tudósa is.

Elővettem vászonszatyromból a piros dobozt, amit Silvia lakásából loptam el, és a hatalmas, sötét faasztalra csúsztattam. Mulini kinyitotta, kezébe vett egy követ, és mielőtt még azt a szemétől pár centire emelhetné volna, mellkasára ejtette távollátó szemüvegét, majd elsápadt.

Ezután heves lelki felindultság közepette tért magához. Eltelt néhány perc, újra megnézte mind a hat követ, majd mielőtt az utolsót is letette volna, mélyen a szemembe nézett.

– Honnan szerezte ezeket?

– Egy barátnőmtől. Megmutatta, mert nincs tisztában az értékükkel. Gondoltam, ön talán segíthet.

Bólintott, visszazárta a piros dobozt, és gondolataiba mélyedve hátradőlt a párnás karosszékben. Úgy tűnt, mintha hatalmas belső tusát vívna önmagával, kényelembe helyezte hát magát, hogy nyugodtan dönthessen arról, mit mondhatna.

– Az biztos, hogy tudok segíteni – mondta. Nem sokkal később kiment a szobából, el is feledkezett a botjáról. Hallottam, hogy Inest szólítja. Míg egyedül maradtam, körülnéztem: a dolgozószoba éppen olyan volt, amilyennek emlékeztem, nem túl nagy, a terjedelmes polcok könyvekkel voltak teliszúfolva, egészen a plafonig értek, itt-ott néhány fából készült irattartó, a levegőben pedig dohány- és papírszag. Minden ugyanolyannak tűnt, mint régen, kivéve egyetlen részletet. A trecentós oltárkép az ablakkal szemközti falon volt elhelyezve: Jézus keresztről való levételét ábrázolta, amely így, utólag, van der Weyden műveihez hasonlított. Volt valami brutális abban, ahogy az a vakító fény megvilágította, nem is tudom, hogy lehetséges-e, de az volt az érzésem, mintha a Jézus meztelenségét takaró élénkpiros lepel már kissé kifakult volna.

– A túl sok fény ártalmas – bökte oda a tanár úr, mikor visszajött, és észrevette, hogy az oltárképet bámulom. – Bizonyos dolgoknak a sötétség mélyén kell nyugodniuk, amint felfedik őket, elveszítik értéküket.

– Mint némelyik egyiptomi szobornak... – tettem hozzá.

– Pontosan. Vagy, ahogy Nietzsche figyelmezteti az olvasót a *Vidám tudomány* elején: nimfája azzal játszadozik, hogy felfedi a szobrokat, lerángatja a leplet a márványról, hiszen nem tudja, hogy a felfedett igazság már nem több, mint vélemény.

Kezében vaskos könyvet tartott. Újra leült az íróasztalhoz, miután közben elment mellettem.

– Tudom, honnan származnak ezek a kövek. El is fogom mondani, aztán visszaadom őket, és arra kérem, hogy soha többé ne jöjjön ide. De előbb engedje meg, hogy elmeséljek egy ősi történetet egy családról, jobban mondva egy család csonka ágáról és a halottak egyik istenéről, akiről már mindenki megfeledkezett.

Kihúztam magam, és figyelmesen hallgattam.